CARE 4CLIMATE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Okoljsko označevanje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO

SLOVENSKA AKREDITACIJA

ZRMK

OKOLJSKO OZNAČEVANJE
C5.5: Promocija zelenega javnega naročanja

Avtorji: Tina Žumer (Direktorat za energijo, Ministrstvo za Infrastrukturo), Maja Marinček (Direktorat za javno naročanje, Ministrstvo za javno upravo), Neva Jejčič, univ.dipl.inž. arh. (Gradbeni inštitut ZRMK, d.o.o.), dr. Nataša Vesel Tratnik, Vodja področja akreditiranja certifikacijskih organov (Slovenska akreditacija), Tadeja Kvas Majer (Direktorat za hrano in ribištvo, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano), Tatjana Orhini Valjavec, Matej Cerovšek, Leni Pernar, Janja Samec, Tanja Mencin (Ministrstvo za okolje in prostor, projekt LIFE IP CARE4CLIMATE)

Lektor: Milena Fabiani, Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije – Sektor za prevajanje

Oblikovanje: D' Agency
Ljubljana, 6. julij 2020

LIFE IP CARE4CLIMATE (LIFE17 IPC/SI/000007) je integralni projekt, sofinanciran s sredstvi evropskega programa LIFE, sredstvi Sklada za podnebne spremembe in sredstvi partnerjev projekta.

Za več informacij obiščite www.care4climate.si.

Vsak partner v projektu CARE4CLIMATE je odgovoren za strokovnost vsebin in sporočila v dokumentih in stališčih, ki jih pripravi oziroma izrazi v okviru navedenega projekta.

Kazalo vsebine

Kaj je certificiranje? 3
Namen okoljskega označevanja 4
Okoljski znaki tipa I, II in III 6
Najpogostejše oznake tipa I na evropskem trgu 7
Najbolj znane oznake tipa II 8
Najbolj znane oznake tipa III 8
Najpogosteje uporabljeni in neodvisno preverjeni okoljski znaki v evropskem prostoru 9
Znak za okolje EU (Ecolabel flower oziroma okoljska marjetica) 9
Sistem EMAS 10
Znak za okolje »Nordic Swan Ecolabel« – nordijski labod 10
Znak za okolje »Der blaue Engel« – modri angel 11
Znak kakovosti v graditeljstvu – nacionalni znak za okolje 11
Okoljske zahteve in energijska učinkovitost proizvodov, povezanih z energijo 12
Energijska učinkovitost stavb 13
Potrdila o izvoru električne energije 13
Ekološka živila 14
Nacionalni zaščitni znak »ekološki« 14
Uradni znak EU 15
Biodar 15
Trajnostno upravljanje gozdov 15
Certifikat FSC 15
Certifikat PEFC 16
Certificiranje gradbenih proizvodov 16
EPD ali Environmental product declaration 16
Certificiranje trajnostne gradnje 17
BREEAM 17
DGNB 17
Kazalniki trajnostne gradnje – kTG 17
Okoljski znaki kot pomoč pri zelenem javnem naročanju 18
Zaključek 20
O projektu LIFE IP CARE4CLIMATE 21

Premislite preden natisnete!

Uporabljajte digitalno gradivo. Kadar se tisku ne morete izogniti, tiskajte črnobelo, obojestransko in več strani na posamezen list.

Kaj je certificiranje?

Certificiranje je postopek ugotavljanja skladnosti, pri katerem nepristranski organ (tretja oseba) potrdi, da proizvod, storitev ali sistem izpolnjuje določene zahteve.

Certificiranje je koristno orodje, ki prispeva k verodostojnosti, saj potrdi, da izdelek/proizvod ali storitev ustreza določenim strokovnim merilom in pričakovanjem strank. Na nekaterih področjih je certificiranje vrsta ugotavljanja skladnosti z zakonskimi določili (npr. Uredba o ekološki pridelavi in predelavi.

CERTIFICIRANJE

↓

TESTIRANJE PREIZKUŠNJA

↓

NEODVISNI NADZOR

Namen okoljskega označevanja

Zmanjšati vpliv proizvodov ali storitev na okolje

Ozaveščati in informirati potrošnike, da izberejo izdelke in storitve z manjšimi vplivi na okolje

Spodbuditi oblikovalce, da v procesih oblikovanja in razvoja izdelkov upoštevajo načela za okoljsko primerno zasnovo

IZZIV:

Veliko število okoljskih znakov in različna tipizacija okoljskih znakov.

Različno zanesljive, kredibilne in primerljive informacije, preveč informacij za potrošnika.

LASTNOSTI OKOLJSKEGA OZNAČEVANJA:

- Okoljsko označevanje je eden od ekonomskih instrumentov okoljske politike
- prostovoljna vključitev organizacij (razen energetskih nalepk)
- uskladitev z vnaprej določenimi cilji ali procesi – določijo jih neodvisni strokovni organi
- preverjanje, ki ga opravijo neodvisni organi za ugotavljanje skladnosti (certifikacijski organi, preveritelji)
- prepoznaven logotip za označevanje certificiranih izdelkov
- sledi uveljavljenemu pristopu vplivov v življenjskem ciklu.

INTERES IN KORISTI ZA POTROŠNIKA (JAVNEGA NAROČNIKA):

- Kakovostne, zanesljive in razumljive informacije – lažja izbira
- bolj kakovostni, trajni in zdravju prijazni izdelki – večja kakovost življenja
- prihranek zaradi npr. manjše porabe energije, daljša življenjska doba izdelka
- prispevek k trajnostnemu razvoju – družbena odgovornost.

INTERES IN KORISTI ZA PROIZVAJALCE:

- Gospodarske koristi podjetja: skladnost z zakonodajo in regulativnimi zahtevami
- organizacijska učinkovitost
- nižji operativni stroški organizacije
- dokažejo okoljsko zavest in se odzivajo na okoljske skrbi strank
- večje zaupanje kupcev, investitorjev, javnosti in lokalne skupnosti
- večji ugled podjetja/organizacije zaradi okoljske odgovornosti
- izboljšanje nadzora stroškov zaradi daljše življenjske dobe materialov in učinkovitejše rabe energije
- nove tržne priložnosti z diferenciacijo izdelkov.

Okoljski znaki tipa I, II in III

Po mednarodni ISO-klasifikaciji ločimo **3 tipe okoljskih znakov za izdelke in storitve** (vsi so prostovoljni):

ZNAK TIPA I (SIST EN ISO 14024)

V to skupino znakov sodi več nacionalnih in večnacionalnih shem znakov za okolje v Evropi: znak EU za okolje - marjetica, nemški modri angel, nordijski labod. Gre za sisteme okoljskega označevanja, kjer so zahteve jasno določene.

- Temelji na presoji okoljskih vplivov življenjskega cikla izdelkov/storitev.
- Okoljske zahteve postavi neodvisni organ.
- Zahteve se spremljajo prek revizijskega postopka.
- Certificiranje opravi zunanji neodvisni organ za ugotavljanje skladnosti oz. oseba, ki ima za to strokovno znanje in reference.

ZNAK TIPA II (SIST EN ISO 14021)

V to skupino sodijo znaki za okolje, ki so namenjeni predvsem komunikaciji med podjetji, pogosto se uporabljajo za gradbene materiale in izdelke. Upošteva se vidik življenskega cikla.

- Informativne okoljske izjave oz. prostovoljne deklaracije.
- Navedbe proizvajalcev, uvoznikov in distributerjev.
- Niso neodvisno preverjene.

ZNAK TIPA III (SIST EN ISO 14025)

V to skupino sodijo znaki za okolje, ki so namenjeni predvsem komunikaciji med podjetji, pogosto se uporabljajo za gradbene materiale in izdelke. Upošteva se vidik življenskega cikla.

- Obveščajo potrošnika o vplivih izdelka na okolje.
- Okoljsko oceno izda certifikacijski organ in temelji na kazalnikih okoljske uspešnosti.

Najpogostejše oznake tipa I na evropskem trgu

European Ecolabel
(Evropa)

Nordic swan
(Nordijske države)

Blue Angel
(Nemčija)

French Ecolabel
(Francija)

Dutch ecolabel
(Nizozemska)

Hungarian ecolabel
(Madžarska)

Environmental Choice
(Nova Zelandija)

Environmental Choice
(Avstralija)

Ecomark
(Japonska)

Najbolj znane oznake tipa II

Mobius strip
Označuje, da je izdelek ali embalažo mogoče reciklirati in je primerna za odlaganje proizvoda v zbirno mesto. Če ima v sredini %, pomeni, kolikšni delež recikliranega materiala vsebuje.

Recikliran aluminij
Posoda ali rezervoar iz aluminija, ki ga je mogoče reciklirati (npr. pločevinke, konzerve itd.)

Reciklirana plastika:
Simboli, najdeni v plastičnih materialih različnih vrst, so oštevilčeni od 1 do 7.

Green point:
Podjetje za pakiranje plačuje pristojbino za zbiranje in odpadke, ki nastanejo v reciklažnem krogu, pri čemer se izognemo kontaminaciji okolja. Oznako najdemo v plastičnih in kovinskih izdelkih, tetrapakih, lepenkah, papirju in steklu.

Najbolj znane oznake tipa III

Izjava o okoljskih izdelkih (EPD) je neodvisno preverjen in registriran certifikat, ki sporoča pregledne in primerljive podatke o vplivu izdelkov v življenjskem ciklu.

Upravlja ga "Inštitut za gradbeništvo in okolje (IBU) e.V." in se osredotoča na certificiranje gradbenih proizvodov.

Sistem se uporablja kot podpora za poročanje na objektiven, preverljiv in razčlenjen način o porabi naravnih virov (voda, energija in obnovljivi viri), atmosferskih emisij, odlaganja v vodo in tla v procesu proizvodnje.

Najpogosteje uporabljeni in neodvisno preverjeni okoljski znaki v evropskem prostoru

Znak za okolje EU (Ecolabel flower oziroma okoljska marjetica)

Znak za okolje Evropske unije je **instrument zagotavljanja varstva okolja, ki je prostovoljen in zasnovan na tržni podlagi**. Znak odlikuje proizvode oziroma storitve, ki zadovoljujejo visoke okoljske standarde in visoka merila glede uporabnosti. Znak za okolje je Evropska unija vpeljala v svoj pravni red že leta 1992, njegovega pridobitelja pa zavezuje k trajni strategiji varovanja okolja v največji možni meri v celotnem življenjskem obdobju proizvodov oziroma storitev, ki jih ponuja trg. Evropski znak za okolje je zelo uporabno orodje za izvajalce javnih naročil, saj pomaga prepoznati zelene proizvode.

Okoljska merila za podelitev znaka so **skladna z zahtevami standarda ISO 14024, torej sodijo v znak tipa I**. Znak za okolje v Republiki Sloveniji podeljuje Agencija Republike Slovenije za okolje z upravno odločbo, pri čemer mora pridobitelj plačati tudi posebno pristojbino za vlogo (pristojbina je enotna za vse, in sicer v višini 200,00 EUR). K prijavi/zahtevi za podelitev znaka je treba priložiti ustrezno dokumentacijo. Podatke o podeljenem znaku je treba sporočiti Komisiji EU takoj, ko postane odločba o podelitvi znaka pravnomočna. Veljavnost znaka za okolje je vezana na veljavnost meril, na podlagi katerih je bil znak podeljen. Če se merila spremenijo, je treba predložiti novo vlogo in dokumentacijo k vlogi.[1]

1. Na spletni strani preverite, ali se vaš proizvod uvršča v skupino proizvodov, ki so vključeni v sistem, in preverite merila.
2. Kontaktirajte Agencijo RS za okolje, ki vam pošlje prijavnico z določeno pristojbino (300–1.300 evrov).
3. Izpolnite prijavo, ki jo ARSO presodi, in obvestite Evropsko komisijo o podelitvi.
4. Začnite uporabljati pridobljeni znak za okolje EU.

1 Dostopno na: https://www.gov.si/zbirke/storitve/pridobitev-znaka-za-okolje-ecolabel

Sistem EMAS

Sistem EMAS je prostovoljni sistem EU, namenjen podjetjem in drugim organizacijam, ki se zavežejo, da bodo ocenjevala, upravljala in povečala svojo okoljsko učinkovitost z namenom izboljšanja okoljske učinkovitosti organizacij v javnem in zasebnem sektorju. Vključevanje v sistem EMAS omogoča Agencija RS za okolje (na podlagi zahteve za registracijo, poročila o opravljenem okoljskem pregledu, izvedene okoljske presoje, izjave okoljskega preveritelja o dejavnosti preverjanja in potrjevanja ter okoljske izjave), izpolnjevanje pogojev pa preverja akreditiran okoljski (EMAS) preveritelj.

KORAKI PRI REGISTRACIJI V SISTEM EMAS:

1. opravljen pregled okoljskega ravnanja
2. sprejem okoljske politike in programa
3. vzpostavitev in izvajanje sistema okoljskega ravnanja
4. priprava izjave o okoljskem ravnanju
5. okoljski preveritelj preveri sistem okoljskega ravnanja in potrdi izjavo o okoljskem ravnanju

Agencija Republike Slovenije za okolje odobri organizaciji vključitev v sistem EMAS z odločbo o registraciji, pri čemer se ji dodeli tudi registracijska številka. Registracija v sistemu EMAS se omeji na tri leta, to je do roka, v katerem mora organizacija poslati Agenciji posodobljeno okoljsko izjavo, ki jo potrdi okoljski preveritelj.

Uradna spletna stran: ec.europa.eu/environment/index_en.htm

Znak za okolje »Nordic Swan Ecolabel« – nordijski labod

Poslanstvo skandinavskega znaka za okolje Nordic Swan Ecolabel (nordijski labod) je v zmanjševanju okoljske obremenitve. Namen znaka za okolje je **minimizirati negativne vplive izdelkov na okolje in zdravje ljudi**. Merila temeljijo na spremljanju vplivov skozi celoten življenjski ciklus izdelka (od surovin do izdelka, uporabe in odpadkov). Znak je leta 1989 ustanovil Nordijski svet ministrov.

Uradna spletna stran: www.nordic-ecolabel.org

Znak za okolje »Der blaue Engel« – modri angel

Modri angel je znak za okolje za izdelke in storitve nemške zvezne vlade od leta 1978. Podeljuje ga komisija Umweltzeichen, sestavljena iz 13 predstavnikov s področja varovanja okolja, potrošnikov, industrije, sindikatov, trgovine, medijev in cerkve. Vsaka skupina izdelkov z znakom za okolje modri angel ima svoje osnovne zahteve, ki jih omenjena komisija ustrezno preveri. Če izdelek ali storitev še ni uvrščena v nobeno od obstoječih skupin, je na spletni strani opisan postopek za ustanovitev nove skupine izdelkov/storitev.

Uradna spletna stran: www.blauer-engel.de/en

Znak kakovosti v graditeljstvu – nacionalni znak za okolje

Znak kakovosti v graditeljstvu ali na kratko ZKG označuje proizvode in storitve, ki izpolnjujejo visoka, strokovno pripravljena in mednarodno primerljiva merila za kakovost. Proizvajalec ali izvajalec mora zagotoviti kakovost v razvojnem tehnično-tehnološkem procesu in si prizadevati za poslovno odličnost. Primerjalno se vrednoti in ocenjuje celovita kakovost, zasnovana na enotni metodologiji ob upoštevanju okoljskih, družbenih in ekonomskih vidikov. To omogoča presojo posameznega proizvoda ali storitve, celotne stavbe ali skupka storitev in procesov v celotni življenjski dobi.

Celovita kakovost proizvoda ali storitve, označena s certifikatom ZKG, zagotavlja trajno funkcionalnost, zadovoljstvo uporabnikov, ekonomičnost uporabe, vzdrževanja in razgradnje ter varovanje okolja.

Znak (certifikat) ZKG podeljuje Gradbeni inštitut ZRMK.

Več na: www.gi-zrmk.si/centri_dejavnosti/gradbeni_center/znak_kakovosti_v_graditeljstvu
ali www.trajnostnagradnja.si

2 Če naš izdelek (ali storitev) še ni dodeljen v nobeno skupino izdelkov v obstoječih osnovnih merilih za dodelitev, lahko oddamo vlogo v nemškem ali angleškem jeziku. Izpolnimo dokumentacijo o vlogi in jo skupaj z zahtevanimi preveritvami pošljemo kot neuradno vlogo za pravico do uporabe znaka modri angel prek e-pošte ali na naslov RAL gGmbH, Fränkische Straße 7, 53229 Bonn, Deutschland.

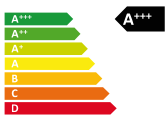

Okoljske zahteve in energijska učinkovitost proizvodov, povezanih z energijo

Zahteve o okoljsko primerni zasnovi in označevanju energijske učinkovitosti proizvodov, povezanih z energijo, določajo evropske delegirane uredbe (uredbe EU) in so določene na podlagi metod merjenja in izračunavanja ter veljavnih harmoniziranih standardov.

Proizvodi, ki ne izpolnjujejo zahtev in predpisanih uredb EU, se v EU ne smejo prodajati. Tako se okoljsko in energetsko najmanj učinkoviti proizvodi odstranijo s trga.

Energijska učinkovitost proizvodov se dokazuje s standardnimi **energijskimi nalepkami** (A-G), ki so obvezne za vse proizvode, za katere obstajajo zahteve (uredbe EU) o označevanju.

Nalepka je grafični prikaz v natisnjeni ali elektronski obliki, ki vključuje zaključeno lestvico z uporabo črk od A do G. Vsaka črka in barva predstavlja energijski razred in vsak razred ustreza prihranku energije. Zelena barva pomeni največjo energijsko učinkovitost, rdeča pa najmanjšo.

Trenutno – kadar se večina naprav določenega tipa uvrsti v razred A, se lahko lestvici dodajo še trije nadaljnji razredi: A+, A++ in A+++. Zaradi tega so potrošniki, ko primerjajo nalepke med različnimi skupinami izdelkov, zmotno prepričani, da obstajajo še višji energijski razredi od tistih, ki so prikazani. Da bi preprečili tovrstno zmedo, se bo za nekatere izdelke (hladilniki, pomivalni stroji, pralni stroji, televizijski sprejemniki in sijalke) uvajal sistem označevanja od A do G (brez A+, A++ in A+++).

KORISTI ZA POTROŠNIKE:

Energijske nalepke pomagajo kupcem izbrati proizvode, ki porabijo manj energije in drugih virov, in s tem prihraniti denar.

KORISTI ZA PODJETJA:

Spodbuda za podjetja, da razvijajo in vlagajo v energijsko učinkovito načrtovanje proizvodov.

Informacije o izdelkih, za katere je obvezna nalepka, in postopek pridobitve nalepke so opisani na spletni strani.

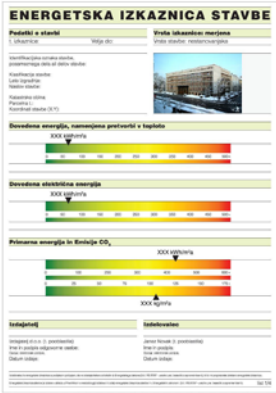

Energijska učinkovitost stavb

Energijska učinkovitost stavbe se določi na podlagi energetske izkaznice stavbe, ki je javna listina in se določi na podlagi izračunane ali dejansko porabljene letne energije, potrebne za ogrevanje in hlajenje prostorov ter ogrevanje sanitarne vode.

Njen namen je podajanje informacij o porabi energije in omogoča primerjanje energijske učinkovitosti različnih stavb. Energetsko izkaznico je treba izdelati ob izgradnji nove stavbe ter ob prodaji ali oddaji stavbe v najem.

V energetski izkaznici so navedena tudi priporočila za izboljšanje energijske učinkovitosti stavbe. Navedena priporočila morajo biti tehnično izvedljiva.

Izdana energetska izkaznica je veljavna 10 let. Register izdanih energetskih izkaznic v Sloveniji vodi Ministrstvo za infrastrukturo in prostor.

Več na: www.energetika-portal.si/podrocja/energetika/energetske-izkaznice-stavb

Potrdila o izvoru električne energije

Namen uvedbe potrdil o izvoru je olajšati trgovanje z elektriko, proizvedeno iz obnovljivih virov energije ali v soproizvodnji, in izboljšati preglednost na trgu z elektriko.

V Republiki Sloveniji izdaja potrdila o izvoru Agencija za energijo, ki vodi tudi Register izdanih potrdil o izvoru.

Potrdilo o izvoru je elektronsko potrdilo, ki dokazuje, da je bila določena količina elektrike v določenem časovnem obdobju, v določeni proizvodni napravi proizvedena iz določenega obnovljivega vira energije oziroma proizvedena na določen način (npr. v soproizvodnji z visokim izkoristkom).

Več na:
www.agen-rs.si/web/portal/izvajalci/ove-ure/obnovljivi-viri-in-soproizvodnja/potrdila-o-izvoru-elektricne-energije

Organizacija RECS je največje mednarodno združenje, ki spodbuja in promovira mednarodno trgovanje s certifikati energije obnovljivih virov.

Certifikat RECS o obnovljivi energiji je tržni instrument, ki predstavlja lastninske pravice do okoljskih, družbenih in drugih neenergetskih lastnosti obnovljive energije. RECSi se izdajo, ko se ena megavatna ura (MWh) električne energije proizvede in odda v električno omrežje iz obnovljivih virov energije.

Več na: www.recs.org

Ekološka živila

Zaščitni znaki, s katerimi se izkazuje najvišja kakovost živil, so:

Nacionalni zaščitni znak »ekološki«

Za znak je treba oddati vlogo za uporabo na Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Pogoj za pridobitev znaka je, da je bil kmetijski pridelek oziroma živilo pridelano oz. predelano v skladu s Pravilnikom o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 8/14) in Uredbo 848/2018/ES. Pri označevanju kmetijskih pridelkov oz. živil je obvezna tudi uporaba evropskega logotipa.

Uradni znak EU

Poleg te uradne označbe, zaščitnega znaka in evropskega logotipa so lahko kmetijski pridelki in živila označeni tudi z dodatnimi blagovnimi znamkami, kot na primer: Biodar, Demeter ...

V Republiki Sloveniji se ekološki proizvodi označujejo z označbo »ekološki«, dovoljeni pa so tudi izrazi, kot so »biološki«, »eko« ali »bio«. Za živila, ki niso vključena v certificirano ekološko shemo, se te označbe ne smejo uporabljati. Ekološko živilo mora spremljati ustrezen certifikat, ki dokazuje, da je živilo pridelano oziroma predelano v skladu s predpisi, ki urejajo ekološko kmetovanje.

Biodar

Za kolektivno slovensko znamko Biodar je treba izpolnjevati standarde za ekološko kmetovanje Zveze združenj ekoloških kmetov Slovenije, ki so strožji od predpisov za ekološko kmetovanje. Znamko podeljuje Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije.

Trajnostno upravljanje gozdov

Certifikat FSC

FSC promovira trajnostno, okolju prijazno, ekonomsko sprejemljivo in socialno pravično gospodarjenje z gozdovi. Preverjanje spoštovanja pravil se opravlja najmanj enkrat letno. V primeru kršenja pravil se lahko certifikat odvzame. V Sloveniji je certifikat FSC pridobil Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov za vse državne gozdove.

Več na: info.fsc.org

Certifikat PEFC

PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification) je mednarodna neprofitna in nevladna organizacija, ki spodbuja trajnostno gospodarjenje z gozdovi.

Ker morajo biti certificirane vse organizacije v dobavni verigi, je zagotovljeno, da gozdni proizvodi (les, lesni proizvodi, papir in papirni proizvodi), ki so sestavni del končnega proizvoda, izvirajo iz gozda, v katerem je zagotovljeno spoštovanje vnaprej opredeljenih okoljskih, družbeno-socialnih in etičnih standardov.

Več na: www.pefc.si

Certificiranje gradbenih proizvodov

V stavbo vgrajeni gradbeni materiali in izdelki/proizvodi bistveno vplivajo na varnost in zdravje ljudi, bivalno in delovno ugodje uporabnikov, obremenjevanje okolja z vidika virov in ekosistemov ter energijsko učinkovitost stavbe in izpuste emisij CO_2 v ozračje. Okoljsko prijazni gradbeni proizvodi, ki ugodno vplivajo na zdravje in okolje v celotnem življenjskem ciklu, so lahko dani na trg z okoljskimi znaki, ki so prostovoljnega značaja, podajajo informacije v standardizirani obliki in so način obveščanja, ozaveščanja in komuniciranja z javnostmi.

EPD ali **Environmental product declaration** je okoljska deklaracija proizvoda, s katero se dokazuje trajnostna raba naravnih virov in njihov zmanjšani vpliv na okolje. Podaja opis proizvoda in emisije, povezane s proizvodom v celotnem življenjskem ciklu (LCA – life cycle assessment).

Več na:
www.zag.si/si/certifikati-soglasja/sluzba-za-tehnicne-ocene-in-soglasja/okoljska-dekleracija-proizvoda

Certificiranje trajnostne gradnje

V svetu obstaja več modelov za vrednotenje trajnostnih stavb. Stavbe se ocenjujejo z okoljskega, ekonomskega in družbenega vidika, pri čemer se pri obravnavi stavbe uvaja načelo upoštevanja celotnega življenjskega cikla stavbe. Ena od prvih metod ocenjevanja je BREEAM, ki izvira iz Velike Britanije. V našem prostoru so najbolj poznani certifikati LEED, ki izvira iz Amerike, Haute Qualite Environmentale (HQE), ki izvira iz Francije, in novejši, pri nas najbolj poznani, DGNB, ki izvira iz Nemčije. Poleg teh obstajajo še številne druge metode, ki različno celovito obravnavajo ocenjevanje trajnostne stavbe (npr. Passive house certification, Minergie, OGNI, DK-DGNB, CasaClima itd.)

BREEAM postavlja standarde za najboljše prakse na področju trajnostnega gradbenega projektiranja, gradnje in delovanja. Gre za enega najbolj celovitih in splošno priznanih znakov za okoljsko uspešnost stavbe, ki vsebuje vidike, povezane z rabo energije in vode, zdravjem in dobrim počutjem, onesnaževanjem, mobilnostjo, surovinami, odpadki in upravljanjem procesov. Več na: www.breeam.org.

DGNB je nemški certifikat za trajnostno gradnjo, ki upošteva okoljski, ekonomski, družbeni in kulturni vidik načrtovanja, gradnje ter obratovanja zgradb. Več na: www.dgnb.de/en.

Kazalniki trajnostne gradnje – kTG

Evropski okvir za poročanje o kazalnikih trajnostne gradnje Level(s) predstavlja skupnipristop EU za oceno okoljskih lastnosti stavb na podlagi obstoječih standardov. Posamezni kazalniki obravnavajo vplive stavbe na trajnostne prednostne cilje na evropski ravni. Tako se lahko uporabnik metode pri načrtovanju in gradnji osredotoči na obvladljiv nabor konceptov in kazalnikov, s katerimi stavba prispeva k okoljskim ciljem EU in države

članice. Level(s) se lahko uporablja tudi ob že uveljavljenih tržnih certifikacijskih shemah za ocenjevanje trajnostne gradnje in s tem omogoča transparentnost in primerljivost metod. V Sloveniji v okviru LIFE IP CARE4CLIMATE nastaja slovenska različica kazalnikov trajnostne gradnje (kTG), ki izhaja iz Level(s). Razvoj poteka na GI ZRMK in ZAG pod okriljem MOP.

Okvir podpira uporabo treh stopenj ocene uspešnosti, ki jih je mogoče izvesti s pomočjo kazalnikov. Tri ravni (»levelsi«: L1, L2 in L3) predstavljajo napredek v smislu natančnosti in zanesljivosti izvajanja ocene uspešnosti ter ravni strokovnega znanja in sposobnosti, potrebnih za uporabo vsake stopnje. Ta napredek je prikazan na sliki 1.

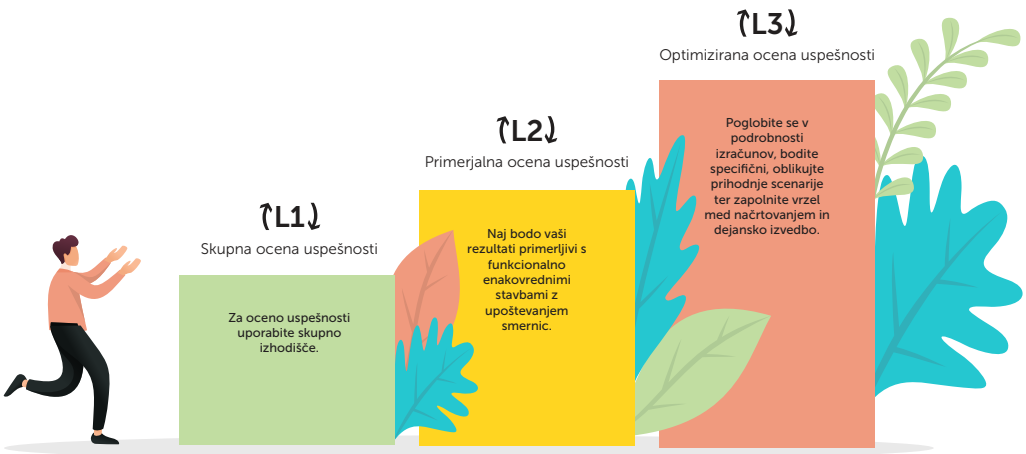

Slika 1: Tri stopnje ocene uspešnosti[3]

Okoljski znaki kot pomoč pri zelenem javnem naročanju

Obstajajo številni znaki za okolje, ki naj bi naročnikom pomagali pri opredelitvi trajnostnih izdelkov ali storitev. Najpomembnejši znaki z vidika zelenih javnih naročil so tisti, ki temeljijo na objektivnih in preglednih merilih, podeljuje pa jih neodvisna tretja oseba. Znaki za okolje so koristni viri informacij pri oblikovanju razpisnih zahtev.

3 Dostopno na: susproc.jrc.ec.europa.eu/Efficient_Buildings/docs/170816_Levels_EU_framework_of_building_indicators_Parts.pdf

Oznake lahko zaradi preverjanja, ki ga opravijo tretje osebe, prihranijo čas in obenem zagotovijo, da se v javnem naročanju uporabijo visoki okoljski standardi.

Znaki imajo lahko posebno vlogo pri pripravi razpisne dokumentacije, predvsem tehničnih specifikacij ali meril za oddajo javnega naročila ali pogojev za izvedbo javnega naročila, in preverjanju skladnosti.

Znaki se lahko v zvezi s tehničnimi specifikacijami uporabijo na dva različna načina:

1. kot pomoč pri pripravi tehničnih specifikacij, za opredelitev značilnosti blaga in storitev, ki jih kupujete;
2. za preveritev skladnosti s temi zahtevami, tako da priznate znak kot eno izmed dokazil skladnosti s tehničnimi specifikacijami.

Znak za okolje lahko naročnik zahteva v tehničnih specifikacijah, merilih za oddajo javnega naročila ali pogojih za izvedbo javnega naročila, če prej preveri zahteve in ugotovi, da:

1. se nanašajo le na merila, ki so povezana s predmetom naročila;
2. temeljijo na objektivno preverljivih in nediskriminatornih merilih;
3. so podeljeni z uporabo odprtega in transparentnega postopka, v katerem lahko sodelujejo vse ustrezne zainteresirane strani, vključno z državnimi organi, potrošniki, socialnimi partnerji, proizvajalci, distributerji in nevladnimi organizacijami;
4. lahko znak pridobi vsaka zainteresirana oseba;
5. je zahteve za pridobitev znaka določila tretja neodvisna oseba.

Če je naročnik prepričan, da znak izpolnjuje navedene pogoje, ga lahko vključi v tehnične specifikacije oziroma merila za oddajo javnega naročila ali pogoje za izvedbo javnega naročila. Pomembno je, da naročnik sprejme **tudi druge znake z enakovrednimi zahtevami**, tj. takšne, ki dokazujejo, da so izpolnjene enake objektivne zahteve za pridobitev znaka. Povedano drugače, naročnik, ki zahteva določen znak, mora sprejeti vse znake, ki potrjujejo, da gradnje, blago ali storitve izpolnjujejo enakovredne zahteve za pridobitev znaka. Če lahko ponudnik dokaže, da znaka ni mogel pridobiti v ustreznem roku iz razlogov, za katere ni odgovoren, pa mora naročnik upoštevati tudi druga predložena dokazila, kot je tehnična dokumentacija, ki dokazuje, da so zahteve glede znaka izpolnjene.

Kadar pa naročnik ne zahteva, da gradnje, blago ali storitve izpolnjujejo vse zahteve za pridobitev določenega znaka, navede, katere od njih morajo biti izpolnjene.

Zaključek

Ali bo naročnik za predmet javnega naročila zahteval okoljske znake? Potreben je resen razmislek in predvsem trg ne sme vplivati na potrebe javnega naročnika, temveč obratno.

Naročniki, ki zahtevajo določen okoljski standard (certifikat), morajo sprejeti vse enakovredne okoljske standarde (ki izpolnjujejo enakovredne zahteve/nabor lastnosti, ki jih standard zajema).

Zahtevani okoljski znaki v okviru postopkov javnega naročanja pomenijo, da javni naročnik želi biti prepričan, da bodo proizvodi ali storitve preizkušeno visoke kakovosti, uporabnosti in trajnosti.

O projektu LIFE IP CARE4CLIMATE

Projekt LIFE IP CARE4CLIMATE ozavešča, izobražuje in usposablja deležnike na področjih trajnostne mobilnosti, zelenega javnega naročanja, trajnostne gradnje in učinkovite rabe energije v stavbah ter podjetjih, odpadne hrane in rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (LULUCF) z namenom učinkovitejšega izvajanja ključnih ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v Sloveniji do leta 2030.

Več informacij o projektu na www.care4climate.si.

Partnerji projekta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO

Urbanistični inštitut Republike Slovenije
Urban Planning Institute of the Republic of Slovenia

EKO SKLAD
SLOVENSKI OKOLJSKI JAVNI SKLAD

UMANOTERA

Institut "Jožef Stefan" Ljubljana, Slovenija

GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE
SLOVENIAN FORESTRY INSTITUTE

IPOP Inštitut za politike prostora
Institute for Spatial Policies

Univerza v Mariboru
Fakulteta za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo

focus
društvo za sonaravni razvoj

ZUM URBANIZEM, PLANIRANJE, PROJEKTIRANJE d.o.o.

ZAG ZAVOD ZA GRADBENIŠTVO SLOVENIJE

ZRMK

ZNANSTVENORAZISKOVALNI CENTER
SLOVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI

D›agency